

فضائل حضرت زینب (سلام الله علیها) «قسمت اول»

<"xml encoding="UTF-8?">

فصل اول: بیوگرافی حضرت زینب (سلام الله علیها)

طهارت اصل و شرافت خانوادگی از مسائلی است که در اسلام بدان عنایت بسیاری شده است. در گزینش افراد برای تصدی امور مسلمین، در انتخاب فرد برای شریک زندگی، در درخواست حوائج مهم و اساسی از افراد و غیره به ما توصیه شده است، به سوی کسانی روی آوریم که دارای شرافت و نجابت و برخوردار از اصالت خانوادگی هستند و بر همین مبنای فکری است که ما از اصالت و ریشه و تبار حضرت زینب (سلام الله علیها) آغاز می‌نمایم و در ادامه به شرح و توضیح آن می‌پردازیم. (1)

1-1. اصل و نسب حضرت زینب (سلام الله علیها)

جدش محمد مصطفی (صلی الله علیه و آله) ختم انبیاء و آخرین حلقه از سلسله نبوت و مهلم به وحی و آورنده بهترین دین و کتاب و دارای مقام «وَ إِنَّكَ لَعَلَىٰ خُلُقٍ عَظِيمٍ» (2) و مورد تأیید پروردگار در جنبه رحمت آوری و مایه مهر و عنایت برای جهانیان است.

پدر بزرگوار حضرت زینب (سلام الله علیها) امیرالمؤمنین حضرت علی (علیه السلام) پسرعمو و وصی پیامبر (صلی الله علیه و آله) است او که نخستین مرد مسلمان بود و از آغاز تا پایان عمر، شب و روز در راه اسلام تلاش و فداکاری کرد که پس از پیامبر (صلی الله علیه و آله) دومین انسان فوق العاده در جهان بشریت می‌باشد. (3) و آیات متعددی از قرآن در شأن امام علی (علیه السلام) گواه عظمت او می‌باشد که عبارتند از: آیه اطعام (4)، آیه زکوة (5)، آیه ولایت (6)، آیه تطهیر (7)، آیه مباهله (8) و...

مادرش فاطمه زهرا (سلام الله علیها) مصداق خیر کثیر در قرآن عظیم است. مورخان نوشته‌اند که فاطمه (سلام

الله علیها) عزیز ترین دختران پیامبر (صلی الله علیه و آله) و از لحاظ خلقت شبیه ترین آنها به رسول خدا (صلی الله علیه و آله) و از لحاظ یادگاری او مهمترین یادگار ختم انبیاء بود حضرت فاطمه (سلام الله علیها) در هفتم فضایل پیشرو بود. (9) او در عبادت و سلوک آنچنان بود که پاهای مبارکش متورم می گشت و از شب تا به صبح به رکوع و سجود می پرداخت. (10)

2-1. ولادت حضرت زینب (سلام الله علیها)

در مورد روز، ماه و سال ولادت حضرت زینب (سلام الله علیها) اختلاف است (11). برخی ولادت او در سال پنجم هجرت نوشته اند که مورد استناد برخی از مورخان است و برخی دیگر سال ششم هجرت ذکر کرده اند که در این رابطه اسناد بیش و کمی وجود دارد. ولی رأی دقیق سال پنجم هجری است و علامه مجلسی و جمعی از صاحب نظران این رأی را پسندیده اند که در هر صورت حضرت زینب (سلام الله علیها) دو سال پس از ولادت امام حسین (علیه السلام) به دنیا آمدند. (12)

در مورد روز، ماه، ولادت نیز تفاوت هایی وجود دارد که مورخان بزرگ شیعه پنجم جمادی الاول را مورد قبول قرار داده و با دلایلی از آن دفاع کرده اند. (13)

در نحوه نامگذاری حضرت زینب (سلام الله علیها) آمده است که در هنگام تولدش پیامبر (صلی الله علیه و آله) در سفر بود فاطمه زهرا (سلام الله علیها) به امیرالمؤمنین (علیه السلام) پیشنهاد کرد نام او را تعیین کند امام علی (علیه السلام) فرمود: من هرگز بر حبیب رسول خدا (صلی الله علیه و آله) سبقت نمی گیرم، پیامبر (صلی الله علیه و آله) از سفر بازآمد و از تولد نوزاد اهل بیت (سلام الله علیها) آگاه گردید و فرمود: فرزندان فاطمه (سلام الله علیها) فرزندان من هستند ولی نام آنان را خداوند تعیین می کند. در همین حال جبرئیل فرود آمد سلام و تهنیت خدا را به پیامبر (صلی الله علیه و آله) و خاندان وی ابلاغ نمود و عرض کرد، خداوند به تو (پیامبر صلی الله علیه و آله) سلام می رساند و می فرماید نام این دختر را زینب بگذار. چرا که این نام را در لوح محفوظ نوشته ایم آنگاه رسول خدا (صلی الله علیه و آله) زینب را گرفت و بوسید و فرمود: «توصیه می کنم که همه این دختر را احترام کنند که او مانند خدیجه کبری است.» (14)

در رابطه با معنای «زینب» نوشته اند: «زینب» یا گرفته شده از «زَنَب» است از باب فَرْحَ یعنی فربه و یا به معنی درخت خوش بوی نیکو منظر. (15) که در این دو معنی مناسبات عرفانیه رعایت شده است در معنای فربهی اشاره به اجتماع کمالات در او می باشد زیرا که کمال انسان به اخلاق او است و چون عقیده بنی هاشم (حضرت زینب سلام الله علیها) دارای مجموعه صفات کمالیه بود مخصوص به این اسم شریف گردیده است. همچنین آورده اند که زینب به معنای درخت نیکو منظر بدان جهت گفته شده که در کنایات و استعارات عرب هر شخص بزرگ بلکه هر چیز نفیس را به شجر تعبیر می کنند چنان که فرموده اند: «أَنَا وَ عَلِيٌّ مِنْ شَجَرَةٍ وَاحِدَةٍ.» (16) برخی دیگر گفته اند که «زینب» از «زین و آب» بوده است یعنی زینت پدر که به اعتبار همین معنی بعضی تعبیر از آن مخدره نموده به «زین ابیها» در مقابل «ام ابیها».

برخی در مورد اسرار نام زینب گفته اند: «زاء» اشاره است به مادرش زهرا که از کمالات او ارث بوده است. «یاء»

کنایه است از پدر بزرگوارش علی(علیه السلام) و حکمت تقدیم مادر بر پدر همانا علاقه سنخیت و وحدت در انوثیت است. «نون» کنایه است از دو برادرش حسنین (علیه السلام) چون قدر جامع بین آن دو بزرگوار نهایت المقامات است که مقام وصول باشد. «باء» کنایه از جد بزرگوارش «النبي الامی العربی» می باشد. (17)

در رابطه با القاب حضرت زینب (سلام الله علیها) چند بعدی بودن حیات زینب (سلام الله علیها) و پردامنه بودن صفات عظیم او سبب شده اند که برای او القابی متعدد پدید آید و هر فرد و گروهی از را صفتی خاص موسوم نماید که البته توان شمارش همه آنها خارج از این بحث می باشد ولی بر اساس آنچه در برخی از کتب و سیر نوشته شده اند مواردی را بیان می کند که عبارتند از:

- 1- عالمه غیر معلّمه: دانای بدون معلم
- 2- فهمة غیر مفهمة: فهمیده بدون تفهیم کننده
- 3- کعبه الرزایا: کعبه مصائب بزرگ
- 4- نائبة الزهرا(سلام الله علیها): جانشین فاطمه زهرا(سلام الله علیها)
- 5- نائبة الحسین(علیه السلام): جانشین امام حسین (علیه السلام)
- 6- ملکه النساء: زن قدرتمند در میان زنان
- 7- عقلة النساء: بانوی خردمند در دنیای زنان
- 8- عدیلة الخامس من اهل الکساء: همپراز پنجم اهل کساء (امام حسین علیه السلام)
- 9- شریكة الشهدا: شریک و مشارک شهیدان
- 10- کفيلة السجاد: کفیل امام سجاد(علیه السلام)
- 11- ناموس رواق العظمة: ناموس آستانه کبریا و عظمت
- 12- سيدة العقائل: بانوی بانوان
- 13- سرّ ابیها: راز وجود و هستی پدر
- 14- سلاله الولاية: چکیده و عصاره مقام ولایت
- 15- وليدة الفصاحة: زاده بلاغت و فصاحت
- 16- شقيقة الحسن: خواهر عزیز حسن(علیه السلام)
- 17- عقيلة خدر رساله: بانوی حریم رسالت
- 18- رضية الولاية: پرورش یافته دامن ولایت
- 19- البليغة: زنی دارای بلاغت در سخن
- 20- الفصيحة: زنی فصیح و با فصاحت
- 21- الکاملة: زنی کامله و دارای کمال
- 22- عابدة آل علی: عابده خاندان علی (علیه السلام)
- 23- الصديقة الصغرى: صدیقه صغری (فاطمه زهرا کوچک)
- 24- الموثقة: زنی مورد وثوق و اعتماد
- 25- عقيلة الطالبين: عقيله بانوی خاندان ابوطالب
- 26- الفاضلة: زنی با فضل و دارای فضیلت
- 27- عقيله الوحى: عقيله خاندان وحی

- 28- شمة قلادة الجلالة: در درخشان شکوه و جلال
- 29- نجمة سماء النبالة: ستاره آسمان نجابت و شرف
- 30- المعصومة الصغرى: عصمت صغرى
- 31- قرينة النوائب: هدم دردها و مصیبت ها
- 32- محبوبة المصطفى: مورد محبت رسول خدا (صلی الله علیه و آله)
- 33- قرة عين المرتضى: نور چشم على مرتضى
- 34- صابر محتسبه: بردبار هوشیار
- 35- عقيلة النبوه: بانوی سراب نبوت
- 36- ربه خدر القدس: نگهبان حريم قدس
- 37- قبة البرايا: قبله ابرار و نیکان
- 38- رضية الوحي: شیرنوش پستان وحی
- 39- باب حطة الخطايا: آستانه پناه گنهکاران
- 40- حفرة على (عليه السلام) و فاطمه (سلام الله عليها): پاره وجود و هستی على (عليه السلام) و فاطمه (سلام الله عليها)
- 41- ربية الفضل: پرورش یافتہ خاندان فضیلت
- 42- بطلة كربلاء: قهرمان کربلا
- 43- عظيمه لواها: رایت دار بزرگ
- 44- عقيلة القریش: عقيله قریش
- 45- الباکیه: زن گریان و اشک ریز
- 46- سلیلة الزهراء: چکیده و عصاره فاطمه زهرا (سلام الله عليها)
- 47- امین الله: امین خداوند
- 48- آية من آیات الله: آیه ای از آیات خدا
- 49- مظلومة وحيدة: مظلومه تنها
- 50- عارفة: زنی عارف و شناساگر (18)

3-1. رحلت حضرت زینب (سلام الله عليها)

حضرت زینب (سلام الله عليها) پس از شهادت امام حسین (عليه السلام) عمری طولانی نکرد. برخی آن را 5/1 سال پس از واقعه کربلا، گروهی 5/2 سال، و عده ای حدود 4 سال و بیش تر ذکر کرده اند. اما بیش ترین و معتبرترین اسناد که در عین حال بیشتر قابل قبول است این است که حضرت زینب (سلام الله عليها) همان 5/1 سال پس از شهادت امام حسین (عليه السلام) رحلت فرموده است. (19) در تاریخ روز و سال وفات حضرت زینب (سلام الله عليها) اختلاف اقوال بسیار است. ولی از تتبع در روایات و مدارک می توان گفت که حضرت زینب

(سلام الله علیها) در نیمه رجب سال 62 هـ.ق در 56 سالگی رحلت نموده اند. (20)
راجع به محل دفن حضرت زینب(سلام الله علیها) سه نظر وجود دارد که عبارتند از:
أ. مدینه منوره کنار قبور خاندان اهل بیت عصمت و طهارت یعنی بقیع.

ب. قاهره مصر.

ت. مقام معروف و مشهور در قریه «راویه» واقع در منطقه غوطه دمشق.

قول اول: (مدینه منوره) ظاهراً هیچ مدرکی به جز حدس و تخمین ندارد و مبتنی بر این نظریه احتمالی است که چون حضرت زینب (سلام الله علیها) پس از حادثه کربلا به مدینه مراجعت کرده است. چنانچه رویداد تازه ای پیش نیامده باشد، بطور طبیعی در مدینه از دنیا رحلت نموده است. و نیز بطور طبیعی در بقیع آرامگاه خاندان پیامبر(صلی الله علیه و آله) دفن شده است. در مورد قول دوم (قاهره مصر) نیز مدرک درستی در دست نیست. با تضعیف اقوال اول و دوم اعتبار قول سوم ثابت می شود که مرقد حضرت زینب(سلام الله علیها) را در قریه راویه از منطقه غوطه شام، وقاع در هفت کیلومتری جنوب شرقی دمشق، می داند. آنچه از تاریخ بدست می آید، قدمت بسیار بنای مزار حضرت زینب(سلام الله علیها) است که در قرن دوم نیز موجود بوده است زیرا بانوی بزرگوار، سیده نفیسه، همسر اسحاق مؤتمن فرزند امام جعفر صادق(علیه السلام) به زیارت این مرقد مطهر آمده است. (21)

پی نوشتها:

1- قائمی، علی؛ زندگانی حضرت زینب(سلام الله علیها)، ص 17.

2- قلم / 4.

3- محمد اشتیاردی، محمد؛ حضرت زینب(سلام الله علیها) فروغ تابان کوثر، ص 15.

4- انسان / 8.

5- مائده / 55.

6- نساء / 59.

7- احزاب / 33.

8- آل عمران / 61.

9- بابازاده، علی اکبر؛ سیمای زینب کبری(سلام الله علیها) اسوه صبر و پایداری، ص 31.

10- مجلسی، محمد باقر، بحارالانوار، ج43، ص 81.

11- محمدی اشتیاردی، محمد، همان، ص 17.

12- مستدرک سفینه البحار، ج4، ص 302 (به نقل از همان).

13- قائمی، علی؛ همان، ص 24.

14- ریاحین الشریعه، ج3، ص 38.

15- ابن منظور، لسان العرب، ج1، ص 453.

16- فرازی از دعای ندبه.

17- جزایری، نورالدین، فضائل الزینبیه، ص 55 و 56.

ر.ک.رحمانی همدانی، احمد؛ فاطمة الزهرا (سلام الله علیها)، و جزائری، نورالدین، خصائص الزینبیه، و شرف الدین،

انوارالقدسیه وعقیله الوحی، غروی اصفهانی، دیوان کمپانی.

19- عمر رضا کحاله، اعدام السناء، ص 501.

20- محمدی اشتیاردی، محمد؛ حضرت زینب (سلام الله علیها)، فروغ تابان کوثر، ص 283 و 284.

21- عزیزی، عباس؛ 200 داستان از فضایل و کرامات و مصایب حضرت زینب (سلام الله علیها)، ص 169 و 170.